

Szín – játék – költészet

Tanulmányok a nyolcvanéves Kilián István tiszteletére

Szerkesztette

•

Czibula Katalin

Demeter Júlia

Pintér Márta Zsuzsanna

Partium Kiadó – Protea Egyesület – *reciti*

Budapest • Nagyvárad
2013

A kötet megjelenését az OTKA 83599. számú programja,
a Partiumi Keresztény Egyetem és
a Lectio Kulturális Egyesület támogatta.

A borító a *Kilianus* (Kolozsvár, 1767) című színlap felhasználásával készült
Győri Egyházmegyei Kincstár és Könyvtár, Győr, G. XXIII. 2. 11. 58.

Fotó: Medgyesy S. Norbert

Szerkesztette:

Czibula Katalin, Demeter Júlia, Pintér Márta Zsuzsanna

Könyvünk a Creative Commons *Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább!* 2.5
Magyarország Licenc (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/hu/>)
feltételei szerint szabadon másolható, idézhető, sokszorosítható.

Köteteink a *reciti* honlapjáról letölthetők. Éljen jogaival!

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

OMAGIU. Kilián István

Szín – játék – költészet: tanulmányok a nyolcvanéves Kilián István
tiszteletére / szerkesztette: Czibula Katalin, Demeter Júlia, Pintér Márta
Zsuzsanna. - Oradea: Partium; Budapest: Protea Kulturális Egyesület, 2013
ISBN 978-606-8156-45-3; ISBN 978-963-7341-95-3

I. Czibula, Katalin (ed.)

II. Demeter, Júlia (ed.)

III. Pintér, Márta Zsuzsanna (ed.)

008

ISBN 978-606-8156-45-3

ISBN 978-963-7341-95-3

Kiadja a Partium Kiadó, a Protea Kulturális Egyesület és a *reciti*,
az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetének
tartalomszolgáltató portálja ► <http://www.reciti.hu>

Borítóterv: Bánffi-Benedek Andrea

Tördelte: Hegedüs Béla

POLGÁR ANIKÓ

Kiválasztott, mint a Nap

A szakkönyvként, irodalmi antológiaként és iskoladramaként egyaránt olvasható *Vita poetica per omnes aetatum gradus deducta, sive poesis tota vitalis, docens, canens, et ludens* (Költői élet, mely az összes életfázison végigvonul, avagy a teljes eleven, tanító, éneklő és játékos költészet) című mű (Tyrnaviae, 1693) a magyarországi latinság egyik büszkesége. Szerzője, a Mainzból származó piarista, Moesch Lukács (1651–1701), szerzetesi nevén Lucas a Sancto Edmundo Privigyén és Podolinban tanított, a magyar piarista rendtartomány viceprovinciálisa volt. Életműve és munkássága Bán Imre, Kilián István és Koltai András tanulmányainak köszönhetően került be az irodalmi köztudatba.

Az alábbiakban irodalmi olvasmányként is érdekes poétikájának (melynek sem modern kiadása, sem magyar fordítása nem jelent meg) a 3. részéből közlünk egy verset s annak formahű fordítását. A költői műfajokat az egyes életkorokhoz soroló *Vita poetica* 3. része (Pars III.) a fiatalságé (Adolescentia et Juventus): ehhez az életkorhoz rendelődik a hivatali méltóságok elnyerésének verses köszöntése (Gratulationes officiorum), a játékos és mesterkedő költészet (Lusus et Artificia), az epigramma (Epigrammata), az elégia (Elegiae), a lírai műfajok (Lyrica), az allegória (Allegoriae), az elbeszélő és a leíró költészet (Narrationes et Descriptiones). Az első szín (Inductio I.) középpontjában Szűz Mária áll: a „hivatali méltóság”, amelynek elnyerését a szerző mintaként közölt verseiben köszönti, nem más, mint a Mária Társaságába való felvétel (Ad Neo-Sodales B. M. V., Ad promotos officiales Sodalitatis B. M. V.). A Mária-dícsérethez képleírásból, mottóból és disztichonos epigrammákból álló emblémák csatlakoznak: az egyik sorozat 12 részes, és az állatöv jegyeit veszi sorra (Zodiacus Emblematico-Marianus, Deiparae Cultoribus inscriptus), a másik 7 részből áll és az egyes bolygókhoz és égitestekhez (Saturnus, Jupiter, Mars, Nap, Venus, Mercurius, Hold) kötődve köszönti Máriát. Az alább közölt Sol (Nap) című embléma ennek a kompozíciónak a 4. darabja, mely a Planetae emblematico-Mariani, tantae tamque magnae Dominae Ministris (Szűz Mária emblematicus Bolygói, e nagy és hatalmas Ūrnő szolgálóinak) címet viseli.

A vers és a fordítás közlésével a 80 éves Kilián Istvánt köszöntjük.

Lucas a Sancto Edmundo (Moesch Lukács):

Sol.

Beatissima Virgo tota radiata, Solem pectore praeferens.

Lemma. Electa ut Sol.

Diva gerit Virgo fulgentem pectore Phoebum;
Attamen est Solis clarius illa jubar.
Emitat, et rutilus vincit fulgoribus astra;
Virtutum cunctos irradiatque face.
Quod sol est caelis, nobis hoc Virgo Maria:
Hac face, quis recta nesciat ire via?

A Nap

Kép: A Boldogságos Szűz fénysugarakkal körülvéve, Napot viselve a szívében.

Mottó: Kiválasztott, mint a Nap.

Isteni Szűz, Phoebus ragyogását hordja a keblén:
ám ő még így is túltesz a nap sugarán.
Felcsillan s rőt fényétől haloványul a csillag,
és az erény-fáklya mindeneket beragyog.
Égbolt díszé a nap, Szűz Mária lett a mi díszünk,
eltévedhetsz-e, hogyha e fáklya ragyog?

(Polgár Anikó fordítása)